

Největší banky v České republice a jejich aktivity v daňových rájích¹

Jak podrobnější údaje o hospodaření velkých mezinárodních společností pomáhají v boji proti obcházení daní

Policy brief, Glopolis, duben 2017

Úvod a hlavní zjištění

V tomto dokumentu se zaměřujeme na otázku, nakolik významné banky podnikající v České republice využívají pro své aktivity daňové ráje. Navazujeme tak na zprávu Oxfam [*„Opening the vaults: the use of tax havens by Europe’s biggest banks“*](#), která vyšla 27. března 2017.

Zpráva Oxfam i tento stručný dokument o situaci v České republice odhaluje rizika, která vyplývají z neprůhlednosti účetního výkaznictví velkých mezinárodních firem. Nízké transparentnosti lze zneužít k zakrytí účelového převádění zisků do daňových rájů s cílem vyhnout se jejich zdanění. Zároveň tyto materiály představují příspěvek do debaty o otázce, nakolik může být veřejná dostupnost účetních údajů vykazovaných podle jednotlivých zemí (tzv. public country-by-country reporting, pCBCR), užitečné. Aktuálně tuto povinnost mají pouze banky a v omezené míře i těžební společnosti. V institucích EU v současné době probíhá debata o rozšíření této povinnosti na velké mezinárodní společnosti (s obratem na 750 milionů eur) napříč všemi sektory.

Konkrétně v tomto dokumentu analyzujeme pět největších bank dle výše aktiv za rok 2015. Jedná se o Erste Group, Raiffeisen Bank International, KBC Bank, Société Générale a Unicredit.

Z analýzy dat vyplývá, že pokud nebudeme považovat Rakousko a Belgii za daňový ráj (metodologie Oxfamu je za daňové ráje označuje), pak Erste Group ani Raiffeisen Bank International nevykazují žádné aktivity v daňových rájích a aktivity KBC Bank jsou v tomto ohledu relativně malé. Na druhé straně, v případě Société Générale a Unicredit bank se ukazuje poměrně velký nesoulad mezi alokací zisků a skutečnou ekonomickou aktivitou v podobě obrátu a počtu zaměstnanců.

Metodologie

V tomto dokumentu vycházíme z [analýzy](#), kterou pro Glopolis zpracoval Petr Janský.

¹ Tento text vychází z dat a podkladového materiálu, které pro Glopolis zpracoval Petr Janský. Závěry obsažené v tomto materiálu je nicméně třeba považovat za závěry Glopolis.

Banky, které zde srovnáváme, představují pět největších bank v ČR podle výše aktiv za rok 2015. Data, s nimiž pracujeme, vycházejí z údajů, které vydávají samotné banky na základě čtvrté Směrnice o kapitálové přiměřenosti (tzv. Capital Requirement Directive – CRD IV). V případě daňových rájů vycházíme z [klasifikace Oxfamu](#). Vzhledem k tomu, že zahrnutí Rakouska a Belgie na seznam daňových rájů v případě pěti největších českých bank významně ovlivňuje výsledky hodnocení, rozhodli jsme se propočítat výsledky i pro případ, kdy tyto země nejsou zahrnuty v seznamu daňových rájů.

Tabulka 1: seznam 5 nejdůležitějších bank v České republice

Bankovní skupina	Hlavní zástupce skupiny v ČR
Erste Group	Česká spořitelna
KBC Bank	Československá obchodní banka
Société Générale	Komerční banka
Unicredit	UniCredit Bank
Raiffeisen Bank International	Raiffeisenbank

Zdroj: Janský (2017)

Hodnocení výsledků je založeno na předpokladu, že obrat a počet zaměstnanců představují údaje zachycující skutečnou ekonomickou aktivitu. Pokud banky v daňových rájích vykazují výrazně vyšší podíl zisků, který neodpovídá vykazovanému podílu na celkovém obratu a počtu zaměstnanců v dané jurisdikci, vzrůstá podezření, že banky své zisky do daňových rájů přesouvají účelově s cílem snížit daňové odvody. Jinými slovy, že zisky nejsou zdaňovány v místě, kde se odehrává skutečná ekonomická aktivita, ale jsou přesouvány tam, kde budou zdaněny méně či vůbec.

Proč je transparentnost důležitá

Existuje řada důkazů o tom, že neprůhlednost vlastnické struktury či účetních dat je zneužívána (krom jiného) ke snižování daňových odvodů. Svědčí o tom i studie, které dokládají, že společnosti, které jsou aktivní v daňových rájích, odvádí ze svých zisků nižší daně než ty, které vazby na daňové ráje nemají (viz Janský 2017). V souvislosti s účetní transparentností se na příkladu amerických nadnárodních firem ukázalo, že ty společnosti, které jsou úzce propojeny s daňovými ráji, mají tendenci k větší agregaci údajů o svém hospodaření. Viditelnost rozdílů mezi skutečnou ekonomickou aktivitou (např. ve formě obratu či počtu zaměstnanců) a alokovanými zisky a zaplacenými daněmi je v takovém případě citelně nižší. (viz Janský 2017)

Požadavky na větší transparentnost velkých mezinárodních firem ovlivňuje jejich daňové chování. Dokládají to alespoň různé výzkumy z posledních let. Například zpřísnování pravidel pro převodní ceny vede k vykazování vyšších zisků na straně dceřiných firem, které působí v zemích s vyšší mírou zdanění (viz Janský 2017). Změna chování však nemusí jít vždy pozitivním směrem. Změna Směrnice o zdanění příjmů z úspor, která od roku 2005 zaváděla výměnu informací mezi členskými státy ohledně soukromých příjmů z úspor, motivovala některé firmy k přesunu vlastnictví z EU do států mimo EU a v některých případech i do zemí, které nesdílí informace v daňových otázkách (viz Janský 2017). Veřejné vykazování dat po jednotlivých zemích (tzv. public country-by-country reporting – pCBCR) mimo jiné umožňuje zkoumat, jaký vliv tento krok bude mít na chování korporací.

Odhad ztrát v důsledku mezinárodního obcházení daní

Přesné výpočty, o kolik Česká republika (a další země) přicházejí v důsledku obcházení daňové povinnosti ze strany nadnárodních korporací, nejsou k dispozici. V posledních letech vzrůstá množství

odhadů ztrát na globální i evropské úrovni, z nichž lze odvodit možné ztráty pro Českou republiku. Rozmezí těchto ztrát se pohybuje od 2 – 57 miliard CZK ročně (viz následující tabulka).

Tabulka 2: Existující mezinárodní odhady ztrát v podobě ušlých korporátních daňových příjmů České republiky v důsledku mezinárodního obcházení daní velkými korporacemi

Zdroj	Miliardy CZK	% HDP
IMF (2014)	8	0.2
IMF's Crivelli et al. (2015)	45	1.0
UNCTAD (2015)	12	0.3
OECD (2015b) (nižší)	6	0.1
OECD (2015) (vyšší)	15	0.3
EPRS (2015) (nižší)	15	0.3
EPRS (2015) (vyšší)	57	1.3
Cobham & Janský (2017) - IMF (2015)	7	0.14
Janský & Palanský (2017) - UNCTAD (2015)	2-3	0.04-0.07

Zdroj: Janský (2016, 2017).

Výsledky pro Českou republiku

Výsledky pro pět největších bank v České republice jsou založeny na stejné metodologii, kterou použili autoři studie Oxfamu. I v českém případě byly nejprve porovnány údaje o celkovém obratu, zisku, zaplacené dani, o počtu zaměstnanců a podílu, který v každé kategorii připadá na země, které Oxfam ve své metodologii označuje za daňové ráje (viz příloha I). Tato data jsou uvedena v tabulce 3.

Vzhledem k tomu, že tři z pěti porovnávaných bank mají své ústředí v Rakousku (Erste Group a Raiffeisen Bank International) a v Belgii (KBC Bank), což může značně zkreslit výsledky ohledně jejich aktivit v daňových rájích, rozhodli jsme se zpracovat údaje i pro případ, že Rakousko a Belgie nejsou považovány za daňové ráje. Tyto údaje jsou zobrazeny v tabulce 4.

V případě, že pracujeme se seznamem daňových rájů, který sestavil Oxfam, údaje ukazují, že pět největších bank v České republice vykazuje 29 % zisku v daňových rájích, ale pouze 19 % obratu a 12 % zaměstnanců. Oproti výsledkům studie Oxfam, která porovnávala data 20 největších evropských bank, je rozdíl mezi ukazateli skutečné ekonomické aktivity a alokací zisků o něco nižší², přesto není zanedbatelný.

Pokud nezahrneme Rakousko a Belgii mezi daňové ráje, celkové výsledky se změní. Rozdíl mezi obratem (6 %) a alokovaným ziskem (16 %) zůstane přibližně stejný, výrazně však klesne podíl zaměstnanců (2 %). Zároveň se však v rámci skupiny objeví výraznější rozdíly.

Erste Group a Raiffeisen Bank International v takovém případě nevykazují žádné aktivity v daňových rájích. Aktivity KBC Bank a Unicredit bank v daňových rájích poklesnou. Obě banky nicméně stále vykazují v daňových rájích poměrně vysokou alokaci zisků oproti jejich obratu a počtu zaměstnanců. V případě Unicredit vyvolává pozornost zejména pouhé 1 % zaměstnanců alokovaných v daňových rájích při 15 % podílu zisku. V případě Société Générale se údaje výrazně nezmění, což svědčí o tom, že míra jejich aktivity v Rakousku a Belgii je nízká.

² Podle studie Oxfamu tvoří 20 největších evropských bank 26 % zisku v daňových rájích, přičemž zde vykazují pouze 12 % svého obratu a 7 % svých zaměstnanců.

Tabulka 3: Aktivita pěti největších českých bank podle CBCR dat a definice daňových rájů dle Oxfam (2017), v milionech €

	Obrat			Zisk před zdaněním			Daň ze zisku či ztráty			Počet zaměstnanců (FTE)		
	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích
Erste Group	12 772	2 838	22%	1 638	406	25%	363	146	40%	44 086	15 646	36%
KBC Bank	6 147	3 969	65%	2 130	1 234	58%	- 290	- 458	-	27 033	11 892	44%
Raiffeisen Bank International	6 224	1 296	21%	663	- 49	-	294	20	7%	54 154	2 662	5%
Société Générale	25 643	2 598	10%	6 111	1 342	22%	1 064	210	20%	131 716	5 147	4%
Unicredit	21 328	3 160	15%	2 127	757	36%	82	6	7%	120 765	8 222	7%
Total	72 114	13 861	19%	12 669	3 690	29%	1 513	- 76	-	377 724	43 569	12%

Zdroj: Janský (2017) na základě souboru dat, který je popsán v textu

Poznámka: v případě záporných hodnot nejsou uvedeny podíly

Tabulka 4: Aktivita pěti největších českých bank podle CBCR dat a upravené definice daňových rájů dle Oxfam (2017) (bez Rakouska a Belgie), v milionech €

	Obrat			Zisk před zdaněním			Daň ze zisku či ztráty			Počet zaměstnanců (FTE)		
	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích	Celkem	Daňové ráje	% v daň. rájích
Erste Group	12 772			1 638			363			44 086		
KBC Bank	6 147	683	11%	2 130	439	21%	- 290	65		27 033	1 246	5%
Raiffeisen Bank International	6 224			663			294			54 154		
Société Générale	25 643	2 439	10%	6 111	1 272	21%	1 064	201	19%	131 716	4 605	4%
Unicredit	21 328	1 135	5%	2 127	319	15%	82	66	81%	120 765	867	1%
Total	72 114	4 257	6%	12 669	2 030	16%	1 513	332	22%	377 724	6 718	2%

Zdroj: Janský (2017) na základě souboru dat, který je popsán v textu

Poznámka: v případě záporných hodnot nejsou uvedeny podíly

Z hlediska potenciálního účelového přesouvání zisků se proto zdá být riziko vyšší v případě Unicredit, Société Générale a KBC Bank. Tento závěr do jisté míry potvrzují i některá konkrétní zjištění uvedená ve studii Oxfamu (2017).

- „v případě, kdy se zaměříme na detaily v případě konkrétních bank, některé nesrovnalosti jsou opravdu závažné: například i když Société Générale vykazuje v daňových rájích 22 % svých zisků, alokuje zde pouze 10 % svého obrátu a 4 % svých zaměstnanců. (Oxfam 2017: 14)
- „tzv. Panamské dokumenty odhalily, že francouzská banka Société Générale zadala právní kanceláři Mossack Fonseca, aby pro její klienty vytvořila 1 005 skořápkových společností.“ (Oxfam 2017: 25)
- „příklady daňových rájů, kde banky deklarují zisk, ale nezaměstnávají zde ani jednoho zaměstnance jsou Bermudy (Société Générale),... Curaçao (Société Générale), Kypr (Société Général), Libanon (Société Générale), Malta (Unicredit).“ (Oxfam 2017: 41).

Pokud nezapočítáme Rakousko a Belgii, pak zmíněnou pětici bank nejvyužívanější daňové ráje (podle alokovaných zisků) jsou Lucembursko a Irsko (viz tabulka 5), což odpovídá i zjištěním Oxfamu.

Tabulka 5: Deset nejvíce využívaných daňových rájů (dle zisků) ze strany 5 největších českých bank, v milionech €

	Obrat	Zisk či ztráta před zdaněním	Daň ze zisku či ztráty	Počet zaměstnanců (FTE)
Lucembursko	1999	900	184	1802
Belgie	3435	862	-515	11129
Rakousko	6169	798	107	25722
Irsko	623	447	43	1772
Hongkong	785	343	46	1120
Nizozemsko	178	153	32	202
Singapur	166	63	1	354
Monako	149	59	20	361
Jersey	71	22	2	249
Libanon	0	20	0	0

Zdroj: Janský (2017) na základě souboru dat, který je popsán v textu

Tabulka 6 ukazuje, jak velký zisk alokují v Lucembursku a Irsku banky, které patří v ČR k největším. V této souvislosti je nutné uvést, že Erste Group a Raiffeisen Bank International nevykazují v Irsku ani v Lucembursku žádné aktivity.

Údaje v tabulce 6 dokládají enormní ziskovost poboček velkých bank v těchto dvou daňových rájích. Jestliže se průměrná ziskovost evropských bank pohybuje kolem 19 % (Oxfam 2017: 8), na každých 100 eurech vydělají 19 eur, v případě poboček KBC Bank v Lucembursku dosáhla ziskovost 93 %, v případě Unicredit v Irsku 102 % a v případě Société Générale v Irsku dokonce 433 %. Na každých 100 euro obrátu vydělaly lucemburské a irské pobočky těchto bank v průměru 129 eur. Zajímavé jsou i některé údaje o zaplacených daních. Například KBC Bank v Irsku odvedla ze svých zisků na daních jen 9 %. Irská Société Générale ani euro.

Tabulka 6: Aktivita 5 největších bank v Irsku a Lucembursku, v milionech € (Erste Group a Raiffeisen Bank International nevykazují v těchto dvou zemích žádné aktivity)

		Obrat	Zisk či ztráta před zdaněním	Daň ze zisku či ztráty	Počet zaměstnanců (FTE)
KBC Bank	Irsko	519	311	28	1056
Société Générale	Irsko	9	39	0	46
Unicredit	Irsko	95	97	15	670
KBC Bank	Lucembursko	104	97	31	41
Société Générale	Lucembursko	855	587	101	1570
Unicredit	Lucembursko	1040	216	52	191

Zdroj: Janský (2017) na základě souboru dat, který je popsán v textu

Závěry a doporučení

Analyzovaná data ukazují nesoulad mezi alokací zisků a alokací reálné ekonomické aktivity. Tři z pěti analyzovaných bank (Société Générale, Unicredit Bank a KBC Bank) vykazují v Lucembursku a Irsku, dvou destinacích často označovaných jako daňové ráje, významně vyšší podíl zisků, než kolik by odpovídalo reálné ekonomické aktivitě vyplývající z vykázaného podílu obrátu a počtu zaměstnanců. Na druhé straně dvě banky (Erste Group a Raiffeisen Bank International) z analyzované pětice nevykazují žádné aktivity v těchto jurisdikcích. Pokud bychom nezahrnuli Rakousko mezi daňové ráje, kde mají tyto banky centrály, bylo by možné říci, že žádné aktivity v daňových rájích nemají.

Přesnost těchto závěrů ovlivňuje několik faktorů. První z nich je kvalita dat. Dostupné údaje nejsou vždy stoprocentně srovnatelné napříč bankami a jednotlivé odchylky mohou ovlivnit výsledky pro jednotlivé země. Možnost vykazat údaje v rámci kategorie „ostatní země“ popírá hlavní ideu výkaznictví po jednotlivých zemích a omezuje jejich praktickou využitelnost. Regulátoři by se proto měli snažit o zkvalitnění dat, která mají banky zveřejňovat.

Možné rozšíření veřejného vykazování po jednotlivých zemích na všechny nadnárodní korporace s konsolidovaným obrátem nad 750 milionů eur, o kterém se aktuálně vede diskuse v institucích EU, by umožnilo podobnou analýzu i pro další sektory. Toto rozšíření by jednoznačně pomohlo analyzovat nesoulad mezi alokací zisků a reálnou ekonomickou aktivitou. A co víc, pokud další výzkum ukáže, že tento nesoulad souvisí především s přesouváním zisků, mohla by data posloužit k účinnější obraně před touto nekalou praxí.

Příloha I

Následující tabulka zachycuje přítomnost vybraných států, které bývají z důvodu nízké transparentnosti vlastnictví a/nebo pro výhodné daňové podmínky zařazeny na seznamy daňových rájů, které používají různé mezinárodní instituce. V jurisdikcích, které jsou napsány tučným písmem, má své aktivity alespoň jedna z 20 bank, které Oxfam analyzuje ve své studii. Podrobná metodologie je k dispozici [zde](#).

Tax haven	UNCTAD	IMF	BIS	GAO	FTSE	EC	EP	OECD	FSI	EU inv.
Andorra		X		X	X	X	X			
Anguilla	X		X	X	X	X	X	X	X	
Aruba	X	X	X	X	X		X	X	X	
Austria	X								X	
Bahamas	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Bahrain	X		X	X	X		X	X	X	
Barbados	X		X	X	X	X	X	X	X	
Belgium										X
Belize	X	X		X	X	X	X	X	X	
Bermuda	X	X		X	X	X	X	X	X	
British Virgin Islands	X	X		X	X	X	X	X	X	
Cayman Islands	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Costa Rica				X	X				X	
Curaçao			X						X	
Cyprus	X	X			X	X		X	X	
Dominica	X			X			X	X		
Delaware					X		X		X	
Fiji							X			
Gibraltar	X	X	X		X			X	X	
Grenada	X			X		X		X		
Guam			X				X			
Guernsey	X	X			X	X	X	X	X	
Hong Kong			X	X	X	X	X		X	
Ireland					X					X
Isle of Man	X	X	X		X		X	X	X	
Jersey	X	X	X		X		X	X	X	
Jordan				X	X					
Labuan		X					X		X	
Lebanon			X	X	X		X		X	
Liberia	X			X	X	X		X	X	
Liechtenstein	X	X			X	X	X	X	X	
Luxembourg					X				X	X
Macao		X	X	X	X		X		X	
Maldives					X	X	X			
Malta	X				X			X	X	
Marshall Islands	X			X		X	X	X	X	
Mauritius	X		X		X	X	X	X	X	
Monaco	X	X			X	X	X	X	X	

Montserrat	X	X		X		X	X	X	
Netherlands	X				X				X X
Niue	X					X	X	X	
Nauru	X			X		X	X	X	
Palau		X					X		
Panama	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Samoa	X	X	X	X	X	X	X	X	X
St Kitts y Nevis	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Saint Marten			X						
San Marino	X						X	X	
St Vincent and Gren.	X			X		X	X	X	X
St Lucia	X			X	X		X	X	X
Seychelles	X	X			X	X	X	X	X
Singapore				X	X		X		X
Switzerland					X		X		X
Tonga				X			X		
The Cook Islands	X	X		X	X	X	X	X	
Turks and Caicos	X	X				X	X	X	X
US Virgin Islands	X			X	X	X	X	X	X
Vanuatu	X	X	X	X		X		X	X

Zdroje

- [1] Janský, Petr. „Country-by-country reporting data of banks: tax havens and the Czech Republic.“ Ke stažení zde: <https://glopolis.org/publications/country-by-country-reporting-data-of-banks-tax-havens-and-the-czech-republic>
- [2] Janský, P. (2016). *Estimating the Costs of International Corporate Tax Avoidance: The Case of the Czech Republic* (Working Papers IES No. 2016/21). Charles University Prague, Faculty of Social Sciences, Institute of Economic Studies. Retrieved from http://econpapers.repec.org/paper/fauwpaper/wp2016_5f21.htm
- [3] „Opening the vaults: the use of tax havens by Europe’s biggest banks“, Oxfam International, březen 2017. Ke stažení zde: <https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/bp-opening-vaults-banks-tax-havens-270317-en.pdf>
- [4] „Opening the vaults: the use of tax havens by Europe’s biggest banks – Methodology“, Oxfam International, březen 2017. Ke stažení zde: <https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/bp-opening-vaults-eu-banks-tax-havens-270317-methodology-en.pdf>

Editace: Ondřej Kopečný, kopecny@glopolis.org

Tento briefing paper vychází z analýzy dat a podkladového materiálu, který pro Glopolis zpracoval Petr Janský.

Vydal:

Glopolis o.p.s.

Soukenická 1189/23

110 00 Praha 1

Česká Republika

www.glopolis.org

©2017

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Publikace vznikla s finanční podporou České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR a s finanční podporou Evropské unie. Obsah nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů a nezakládá odpovědnost z jejich strany.